

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2021

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: ICES:n tieteelliset neuvot Itämeren kalakantojen TAC:sta vuodelle 2021 (E 62/2020 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalatalousneuvos Risto Lampinen, maa- ja metsätalousministeriö (etäkuuleminen)

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- ympäristöministeriö
- Luonnonvarakeskus
- Kalatalouden Keskusliitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry
- WWF Suomi
- Tornio-Muoniojokiseura ry

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Kansainvälinen merentutkimusneuvosto ICES antoi 29.5.2020 neuvonsa vuoden 2021 TAC:sta Itämeren kalakannoille. ICES:n neuvot muodostavat perustan komission ehdotukselle vuoden 2021 kalastusmahdollisuuksista Itämerellä. Komissio antaa neuvojen perusteella syyskuussa ehdotuksensa Itämeren kalastusmahdollisuuksista vuodelle 2021.

Valiokunnan lausunto MmVL 12/2020 vp

EU:n yhteisestä kalastuspolitiikasta annetun perusasetuksen 1380/2013 artiklassa 2 olevan tavoitteen mukaan kalakantoja tulisi hyödyntää kestävän enimmäistuoton MSY:n (Maximum Sustainable Yield) mukaisesti vuoteen 2015 mennessä ja asteittain viimeistään vuoteen 2020 mennessä kaikkien kalakantojen osalta.

MSY määritellään ICES:n suosituksissa kalakannan kutukannan sekä kalakannan kalastuskuolevuuden perusteella. Kalakannan katsotaan olevan MSY -tilassa, kun kutukanta on määriteltyä kokoa suurempi ja kalastuskuolevuus määriteltyä tasoa pienempi.

ICES ei pysty arvioimaan Pohjanlahden silakkakannan tilaa ja antaa siten varovaisuusperiaatteen perusteella neuvon TAC:n vahvistamisesta samalle tasolle kuin vuonna 2020. ICES pyrki ratkaisemaan arviointityöhön liittyvät ongelmat syksyn 2020 aikana.

ICES arvioi, että Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan kutukanta on hieman tavoitetasoa pienempi ja kalastuskuolevuus merkittävästi tavoitetasoa suurempi. Riianlahden silakan kutukanta on saavuttanut tavoitetasonsa, mutta läntinen silakkakanta on edelleen merkittävästi tavoitetasoja heikompi. Kilohailin kutukanta on tavoitetasossa, mutta kalastuskuolevuus tavoitetasoa suurempi.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC ja Suomenlahden lohen TAC kattavat molemmat useita lohikantoja, joiden tila vaihtelee suuresti. Vahvimmat lohikannat ovat Perämeren suuret lohikannat, jotka poikastuotannon perusteella ovat MSY tilassa tai lähellä sitä. Heikkoja lohikantoja ovat erityisesti Rickleån, Sävarån. Lödgeälven ja Öreälven Pohjanlahdella ja monet kannat Itämeren pääaltaalla. Suomenlahden villit lohikannat (Viron lohijoet Keila, Vasalemma ja Kunda) ovat poikastuotannon perusteella osoittaneet merkittävää elpymistä. ICES määrittelee lohikantojen MSY tilaa vaelluspoikastuotannon perusteella (vähintään 75 prosenttia potentiaalisesta tuotannosta).

ICES tuo neuvossaan myös esille, että sekakantakalastus on uhka heikoille lohikannoille, erityisesti Itämeren pääaltaalla, jossa kaikki heikot lohikannat käyvät syönnöksellä. ICES toteaa lisäksi, että Suomenlahden alueella pääosa lohista ovat istutettuja. Lohenkalausta Suomenlahdella tulisi kohdentaa istutettuun loheen mm. hyödyntämällä eväleikkauksia.

ICES:n tiedoista käy ilmi, että itäisen turskan kutukanta on pienentynyt vuodesta 2012 lähtien ja on viimeisten kolmen vuoden aikana ollut alle Blim arvon. Tästä syystä ICES antaa varovaisuusperiaatteeseen perustuvan suosituksen 0 saaliista osa-alueilla 24-32. Läntisen turskakannan kutukanta on edelleen tavoitetasoa pienempi ja kalastuskuolevuus tavoitetasoa suurempi, mutta ICES voi suosittaa kalastuksen jatkamista.

Meritaimenen osalta EU:ssa ei tehdä päätöksiä TAC:sta. Itämerellä on satoja meritaimenkantoja, jotka vaeltavat rannikkojen lähivesillä. Tämän takia meritaimenkannat eivät muodosta yhteistä kalavaraa, jonka kattava sääteleminen EU:n vahvistamalla TAC:lla olisi tarkoituksenmukainen hoitotoimenpide. ICES totesi meritaimenta koskevassa neuvossaan vuodelta 2017, että meritaimenen kohdennettua kalastusta ja joutumista sivusaaliiksi muussa kalastuksessa tulisi vähentää Pohjanlahdella ja eteläisellä Itämerellä luonnonvaraisten meritaimenkantojen suojelemiseksi. Lisäksi on tarpeen kunnostaa meritaimenen elinympäristöjä ja poistaa vaellusesteitä. Suomessa

Valiokunnan lausunto MmVL 12/2020 vp

luonnonvaraiset meritaimenet ovat merialueilla rauhoitettuja. Saaliiksi saa kaikessa kalastuksessa ottaa vain eväleikattuja (= istutettuja) meritaimenia.

Valtioneuvoston kanta

Peruskanta

Valtioneuvosto kannattaa Itämeren kalastusmahdollisuuksien vahvistamista vuodelle 2021 siten, että kalakantoja hyödynnetään kestävästi enimmäistuottoa (Maximum Sustainable Yield, MSY) koskevan EU:n yhteisen kalastuspolitiikan tavoitteiden mukaisesti.

Kalastusmahdollisuudet tulee siten vahvistaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseen 2016/1139 Itämeren turska-, silakka- ja kilohailikantoja ja näitä kantoja hyödyntäviä kalastuksia koskevan monivuotisen suunnitelman ja ICES:n niitä koskevan uusimman tieteellisen neuvon perusteella.

Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien TAC

ICES:n neuvon mukaan kaupallisen kalastuksen kokonaissaaliin merellä ei tulisi ylittää 116 000 lohta. Vuoden 2019 havaintojen perusteella tästä tulisi vähentää hylkeiden vahingoittamien lohien arvioituna määränä 5 400 lohta, alamittaisina 4 600 lohta ja arvioituna raportoimattomana ja väärinraportoituna saaliina (8 400 + 900) 9 300 lohta sekä Venäjän osuus (1,9 % 96 600 lohesta) 1 835 lohta. Näin laskemalla päädyttäisiin EU:n TAC:iin, jonka suuruus olisi 94 765 lohta. Suomi kannattaa Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohien TAC:n vahvistamista tieteellisen neuvon mukaisesti 94 765 loheksi.

ICES tutkijat ovat arvioineet, että puolalaisten harjoittama laitton kalastus oli vuonna 2019 pudonnut avomerellä 600 loheen edeltävän vuoden 42 600 lohesta taimenen avomerikalastuskiellon vaikutuksesta. Suomi pitää erittäin tärkeänä kyseisen kiellon jatkamista.

Valtioneuvosto edellyttää, että komissio ja jäsenvaltiot edelleen valvovat tehokkaasti (ml. erityisillä valvontakampanjoilla), että Itämerellä ei harjoiteta laitonta lohienkalastusta. Valvonnalla tulee estää laittoman kalastuksen harjoittaminen ja jos sellaista todennetaan, se on viipymättä ja kokonaan eliminointava. Samalla tulee varmistaa, että kalastuksen valvontaan varattuja resursseja ja EU rahoitusta kohdennetaan riittävästi nimenomaisesti lohien ja taimenen kalastuksen valvontaan. Lisäksi Suomi kannattaa kaikkia mahdollisia toimia, joilla lohien laitonta kalastusta voidaan vähentää.

Suomi nostaa sopivissa asiayhteyksissä esiin Itämeren lohikantojen sekakantakalastukseen liittyvät ongelmat ja pyrkii minimoimaan sen erityisesti pääaltaalla. Valtioneuvosto pitää erittäin tärkeänä, että Itämerelle saadaan lohien monivuotinen suunnitelma. Lisäksi Valtioneuvosto katsoo, että kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

Valiokunnan lausunto MmVL 12/2020 vp

Suomenlahden lohen TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti siten, että TAC:n pohjaluku olisi 11 800 lohta, josta vähennetään hylkeiden vahingoittamien lohien määrä 1 652 lohta (14 %) ja arvioitu raportoimaton saalis 354 lohta (3 %) sekä Venäjän osuus (9,3 % 9 794 lohesta) 910 lohta. EU:n TAC olisi siten 8 884 lohta.

Pohjanlahden silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon perusteella 65 018 tonniin kulu-
van vuoden mukaisesti.

Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että Pohjanlahden silakan kannanarviontiin liittyvät haasteet rat-
kaistaan syksyn 2020 aikana ja että ICES mahdollisimman pian voi tuottaa uuden neuvon kannan
TAC:sta vuodelle 2021.

Suomenlahden ja Itämeren pääaltaan silakan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy pistearvon 0,205 (vaiht-
teluväli 0,15 - 0,26) perusteella siten, että TAC olisi 111 852 tonnia. Tästä määrästä vähennettäi-
siin Venäjän osuus ja otettaisiin huomioon Riianlahden ja pääaltaan välinen vaellus.

Riianlahden silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja Fmsy ylemmän vaihteluvälin
(0,32 - 0,38) perusteella siten, että otetaan huomioon pääaltaan ja Riianlahden välinen vaellus.

Läntisen silakkakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon perusteella 0 tonniin tai vähäi-
seksi perustuen muihin tehokkaisiin kalastuksenrajoitustoimiin.

Kilohailin TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon ja MSY-pistearvon 0,31 (vaihte-
luväli 0,22 - 0,41) perusteella siten, että TAC olisi 247 952 tonnia. TAC:n tasossa tulee ottaa huo-
mioon Venäjän osuus (10,08 %) siten, että EU:n TAC olisi 222 958 tonnia.

Itäisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa ICES:n neuvoa siitä, että turskan kalastukselle ei aseteta TAC:ia.
Muussa kuin turskan kalastuksessa saatavalle turskan sivusaaliille olisi vuoden 2020 tavoin vah-
vistettava tarvittava noin 2 000 tonnin TAC. Turskan sivusaaliskiintiön kohdennettu käyttö osana
tutkimuskalastusta olisi sallittava, jotta turskakannan tilan kehitystä voidaan arvioida.

Valiokunnan lausunto MmVL 12/2020 vp

Läntisen turskakannan TAC

Valtioneuvosto kannattaa TAC:n vahvistamista ICES:n neuvon mukaisesti Fmsy ala-arvon 0,125 perusteella.

Lisäksi Valtioneuvosto katsoo, että läntiseen turskakantaan kohdistuva kaikki kalastuskuolevuus tulee ottaa huomioon kalastuksen säätelyssä.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Valiokunta toteaa, että Kansainvälisen merentutkimusneuvoston (ICES) suositukset Itämeren suurimmista sallituista saaliista (TAC) muodostavat perustan syyskuussa annettavalle komission ehdotukselle vuoden 2021 kalastuskiintiöistä. Komissio antaa ehdotuksensa elo-syyskuun vaihteessa, ja maatalous- ja kalastusneuvoston on tarkoitus tehdä asiasta päätös kokouksessa 19.—20.10.2020. ICES:n suosituksia käsitellään kesäkuussa myös Itämeren kalastusfoorumissa BALTFISH:ssa, jonka puheenjohtajana Suomi tällä hetkellä vielä toimii. Suomen ennakkovai- kuttamista varten BALTFISH:ssa ja neuvostossa sekä komission suuntaan on tarpeen muodostaa kanta Suomelle keskeisten kalakantojen TAC:sta.

Valtioneuvoston lähtökohtana on, että kaikkia Itämeren kalakantoja hyödynnetään kestäväen enimmäistuoton (MSY) periaatteen ja Itämeren monivuotisen suunnitelman mukaisesti uusim- paan tieteelliseen neuvon perustuen. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tätä lähtökohtaa pe- rusteltuna.

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että ICES:n mukaan väärinraportoidun lohisaaliin määrä kalastuskaudella 2019 on vuoteen 2018 verrattuna romahtanut 600 yksilöön 42 600 yksilöstä. Lohta on pyydetty laittomasti ohi kiintiön erityisesti Puolan rannikolla ilmoittamalla saalis meri- taimenena. Tutkijoiden mukaan syy laittoman kalastuksen vähentymiseen on meritaimenen pyyntikielto, jonka EU:n kalastusneuvosto hyväksyi Suomen esityksestä vuonna 2018. Suomes- sa laittoman pyynnin vähentymisen vaikutukset näkyvät erityisesti Tornionjoella, joka on Itäme- ren lohen merkittävin lisääntymisjoki. Valiokunta on erittäin tyytyväinen siihen, että Suomen pit- käjänteinen ja johdonmukainen työ laittoman kalastuksen kitkemiseksi on tuottanut tuloksia.

Lohen laitton kalastus ei ole kuitenkaan kokonaan loppunut, vaan tutkijoiden arvion mukaan ko- konaan raportoimatonta lohisaalista on edelleen 7 prosenttia kokonaissaaliista. Lisäksi Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohen TAC ja Suomenlahden lohen TAC kattavat molemmat useita lohikantoja, joiden tila vaihtelee suuresti, mikä on harjoitetun sekakantakalastuksen kannalta ongelmallista. Hallitusohjelman kirjauksen mukaan Itämeren luonnonlohikantojen parantamiseksi toteutetaan tutkimukseen pohjautuvaa ja reaktiivista lohenkalastuksen sääntelyä merellä ja joel- la. ICES:n tieteellisessä neuvossa on otettu huomioon kaikki saatavilla oleva tieto ja arvioitu va- rovaisuusperiaatteen mukaisesti uhkia ja epävarmuuksia myös pidemmällä aikavälillä. Valiokun- ta korostaa kuitenkin, että lohikantojen tilaa ja muun ohella varhennetun lohenpyynnin vaikutuk- sia tulee jatkuvasti seurata huolellisesti ja toimia laittoman kalastuksen kurissa pitämiseksi ja val- vonnan tehostamiseksi on jatkettava edelleen. Lisäksi Suomen tulee toimia aktiivisesti Itämeren alueella ja EU:ssa lohen monivuotisen hoitosuunnitelman saamiseksi Itämerelle sekä vapaa-ajan-

Valiokunnan lausunto MmVL 12/2020 vp

kalastuksen raportoinnin kehittämiseksi. Valiokunta katsoo, että tarvittaessa tulee olla valmiuksia asettaa lisärajoituksia kalastukselle erityisen herkkien lohikantojen suojelemiseksi.

ICES:n tieteellisen neuvon mukaan EU:n lohen TAC voitaisiin Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella nostaa vajaasta 87 000 lohesta vajaaseen 95 000 loheen. Suomenlahden lohen TAC olisi vajaat 9 000 lohta. ICES:n neuvon mukaan pohjalukuna käytetystä kaupallisen kalastuksen kokonaissaaliista on TAC:a laskettaessa vähennetty hylkeiden vahingoittamien lohien arvioitu määrä, joka on Itämeren pääaltaalla ja Pohjanlahdella noin 5 prosenttia ja Suomenlahdella jopa 14 prosenttia kokonaissaaliista. Valiokunnan saamien lausuntojen perusteella arviot hylkeiden vahingoittamien lohien määrästä perustuvat osin puutteellisiin tietoihin. Valiokunta pitää tärkeänä, että hyljevahingoista saadaan ajantasaista ja luotettavaa tutkimustietoa, jota voidaan hyödyntää kalastuskiintiöiden määrittämisessä sekä vahinkojen ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa.

Valiokunta toteaa, että ICES ei pysty arvioimaan Pohjanlahden silakkakannan tilaa ja antaa siten varovaisuusperiaatteen mukaisen neuvon TAC:n vahvistamisesta samalle tasolle kuin vuonna 2020. Itämeren pääaltaalla ICES ehdottaa merkittävää 36 prosentin leikkausta silakan TAC:iin. ICES:n tieteellisten neuvojen toteutuminen aiheuttaisi siten Suomessa merkittäviä kielteisiä vaikutuksia silakan kalastukseen, jonka kiintiö- ja saalismäärät vähenisivät entisestään kuluvan vuoden noin 98 000 tonnista noin 75 000 tonniin. Koska silakan TAC:a on pienennetty huomattavasti viime vuosina, ammattikalastajien ja alan yritysten tilanne on jo nyt vaikea. Osalla kalastajista tämän vuoden toimijakohtaiset kiintiöt ovat jo loppumassa tai jopa loppuneet. Pohjanlahden silakan osalta on kalastuselinkeinon turvaamiseksi valtioneuvoston kannan mukaisesti tärkeää saada uusi tieteellinen neuvo silakkakannan TAC:sta vielä kuluvan vuoden aikana, jotta ensi vuoden kalastuksen taso saadaan säädettyä oikealle tasolle.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Valiokunnan lausunto MmVL 12/2020 vp

Helsingissä 5.6.2020

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Heikki Autto kok
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Jari Myllykoski vas
jäsen Anders Norrback r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Mikko Savola kesk
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd
varajäsen Tuomas Kettunen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina